

L'ÚNIC MANUSCRIT QUE CONSIGNA LA CATALANITAT D'EN CRISTÒFOR COLOM

L'any 1928 l'historiador peruà, i exdirector de la Biblioteca Nacional de Lima, Luis Ulloa, editava a París *El Pre-descubrimiento Hispano-catalán de América en 1477. Xristo-Ferens Colom, Fernando el Católico y la Cataluña española*. El llibre era la continuació ampliada de dos volums anteriors que postulaven, amb arguments encara no rebutats i inspiradors de molts estudis diversos, la catalanitat indiscutible d'En Cristòfor Colom: el primer dels quals s'intitulava *Cristòfor Colom, fou català*, i el segon, *Noves proves de la catalanitat de Colom. Les grans falsetats de la tesi genovesa*.

Avui dia aquesta trilogia és la clau de volta imprescindible per a tot aquell que vulgui saber de què va tot aquest embolic de la manipulació de la catalanitat d'En Colom i clarificar-ho d'una vegada per totes. A Catalunya, l'aparició d'aquests llibres va produir una gran convulsió en l'entorn cultural del moment. Alguns dels estudiosos reconeguts de la figura del Descobridor d'Amèrica eren uns adolescents quan l'Ulloa exposà les seves tesis a Barcelona o quan li llegiren aquells primeres treballs. L'impacte fou tal, que, fins i tot, En Ferran Soldevila escriví tres articles a la *Revista de Catalunya* de l'any 28, adherint-se totalment els nous postulats i proclamant-hi que "el Colombo al qual es refereixen els genovistes no té res a veure amb el descobridor d'Amèrica".

Deia, doncs, que quan l'Ulloa publicà *El Pre-descubrimiento Hispano-catalán de América en 1477*, hi reproduí una nota de l'historiador barceloní Ramon Perés, extreta d'un llibre d'En Pere Serra i Postius, editada a *La Vanguardia* i en altres diaris de la ciutat comtal del dia 3 de juliol de 1927, en què s'hi observava amb una nitidesa absoluta l'origen català d'En Colom. L'Ulloa, després de treure'n les conclusions que hi esqueien, de cara a la seva tesi, conclouïa: "Cal esperar que aviat sigui trobat a Barcelona el text complet de l'obra del cronista". Esperonat per aquesta avinentesa i perquè estava segur que aquest tan sols seria un fragment d'altres possibles referències a la catalanitat de la gesta descobridora, vaig anar a la seu de *La Vanguardia* a consultar l'article d'En Perés, on aquest hi exposava que el fragment havia estat extractat de la *Història Eclesiàstica del Principado de Catalunya*, que ell datava aproximadament del 1712.

Un cop aconseguit el manuscrit d'una biblioteca de Barcelona –el nom de la qual me reservo per més endavant–, vaig poder comprovar que, efectivament, el text deixava entendre amb una evidència contundent, sense fissures, la catalanitat d'En Colom. A fi i efecte que en feu una lectura directa, exempta d'interpretacions de cap mena, i que en pugueu treure unes conclusions personals, el passo tot seguit a reproduir. Fa: "Mayo 8. Recuerdo de D. Christobal Colon. En este dia, del año 1506 passó de este percedero Mundo al que es eterno, el que conquistò el precioso [mundo] que goza España, Christobal Colom o Colon, como pronuncian los Castellanos la **m** con **n**, que su apellido era Colom y originario de Cataluña. Los Franceses le llaman Colomb, los Italianos Colombo, los Latinos Columbus, que

tiene el mismo significado de Colon, apellido catalan ["Y el mas" -guixat-, i a sobre escrit: "De Nacion Genoves", també guixat]. Nació en el Genovesado [escrit a sobre del paràgraf anterior ratllat] y ["fue", interpolat] el mas afortunado Nàutico que à visto el Sol, y à surcado el mar; pues encontrò y presentò a los Reyes Catolicos Don Fernando y Doña Isabel, estando en Barcelona, no menos que un Nuevo Mundo, y esta felicidad logrò por medio de un Marinero Catalan".

La transcendència del manuscrit és imponderable, car és l'únic text –de moment– que tot i haver estat manipulat pels copistes i deixat a punt per a una eventual edició futura, aquesta no es va dur a terme i, en conseqüència, tot allò que hauria desaparegut al llibre imprès –pensem, a més, que tot aquest paràgraf que he transcrit suara estava marcat per una gran ics, que venia a dir que no era convenient de reproduir– ha quedat com a constància palmària del frau. O sigui: no només hi observem l'afirmació de catalanitat del Descobridor, sinó fonamentalment el procés de genovització. Així, hi observem que el copista, d'entrada, hi escriu "De Nacion Genoves"; però en adonar-se de la incompatibilitat flagrant del que acaba d'anotar amb el que diu el cronista -que En Colom és català; és a dir: de Nació Català-, ho canvia pel simple fet "d'haver nascut al Genovesat". ¿D'on treia En Serra i Postius que En Colom era català, si tots els llibres que ens han arribat diuen perfectament clar que era "genovès"? Doncs ho treu d'altres llibres que no ens han arribat i del coneixement que la societat catalana, amb una gran naturalitat, en tenia. Car, si En Colom hagués estat realment genovès –i tots els llibres ho proclamaven, com avui ens pensem–, haver-lo fet passar per català hauria estat un desprestigi intel·lectual

irreparable per En Serra i Postius. Un ridícul sorollós. I en el fons, no tan sols ens diu que era "originari de Catalunya" i "de cognom català", sinó que l'esmenta dins una història de l'Església catalana i en fa un "record", talment com tot al llarg del seu manuscrit farà "records" dels reis, sants, religiosos i militars catalans.

Aquest és, per tant, l'únic document –que la censura de l'època no féu desaparèixer– que ens diu d'una manera clara, precisa, contundent i innegable que En Cristòfor Colom fou català i de cognom català. I, de la mateixa manera que ja vaig donar a conèixer als mitjans de comunicació d'abast nacional aquesta troballa, ara vull fer-ne partícips directes a tots els lectors de *l'Agenda*, amb l'esperança d'allunyar-vos una mica més de la gran farsa oficial sobre la descoberta d'Amèrica i fer-vos interessar de nou, amb ulls i ment renovats, per la nostra història.

Jordi Bilbeny